הבא על הבהמה בין כדרכה בין שלא כדרכה והאשה המביאה את הבהמה עליה בין כדרכה בין שלא כדרכה חייב דרש רב נחמן בר רב חסדא באשה שני משכבות ובבהמה משכב אחד מתקיף לה רב פפא אדרבה אשה דאורחה היא אמשכב מיחייב אמידעם אחרינא לא מחייב בהמה דלאו אורחא היא לחייב עלה על כל נקב ונקב תניא [6](דלא כתרוייהו) זכר בן תשע שנים ויום אחד הבא על הבהמה בין כדרכה בין שלא כדרכה והאשה המביאה את הבהמה עליה בין כדרכה בין שלא כדרכה חייב א"ל רבינא לרבא [3]המערה בזכור מהו [8]המערה בזכור [1]משכבי אשה כתיב ביה אלא המערה בבהמה מהו א"ל אם אינו ענין להעראה דכתיבא גבי [2]אחות אביו ואחות אמו דלא צריכא דהא איתקש להעראה דנדה [3]תניהו ענין להעראה דבהמה מכדי בהמה מחייבי מיתות ב"ד היא למה לי דכתיב להעראה דידה גבי חייבי כריתות לכתביה גבי חייבי מיתות בית דין וליגמור חייבי מיתות בית דין מחייבי מיתות בית דין הואיל וכוליה קרא לדרשא הוא דאתי כתיבא נמי מילתא דדרשא בעא מיניה רב אחדבוי בר אמי מרב ששת המערה בעצמו מהו אמר ליה [3]קבסתן אמר רב אשי מאי תיבעי לך בקושי לא משכחת לה כי משכחת לה במשמש מת למאן דאמר [7]משמש מת בעריות פטור הכא פטור ולמאן דאמר חייב הכא מיחייב תרתי מיחייב אשוכב ומיחייב אנשכב בעו מיניה מרב ששת [7]עובד כוכבים הבא על הבהמה מהו תקלה וקלון בעינן והכא תקלה איכא קלון ליכא או דילמא תקלה אע"פ שאין קלון אמר רב ששת תניתוה מה אילנות שאין אוכלין ואין שותין ואין מריחין אמרה תורה השחת שרוף וכלה הואיל ובא לאדם תקלה על ידן המתעה את חבירו מדרכי חיים לדרכי מיתה על אחת כמה וכמה אלא מעתה עובד כוכבים המשתחוה לבהמתו תיתסר ומקטלא מי איכא מידי דלישראל לא אסר ולעובד כוכבים אסר ישראל גופיה ליתסר מידי דהוה ארביעה אמר אביי זה קלונו מרובה וזה קלונו מועט והרי אילנות דאין קלונן מרובה ואמרה תורה השחת שרוף וכלה בבעלי חיים קאמרינן דחס רחמנא עלייהו רבא אמר אמרה תורה בהמה נהנית מעבירה תיהרג והרי אילנות דאין נהנין מעבירה ואמרה תורה השחת שרוף וכלה בבעלי חיים קאמרינן דחס רחמנא עלייהו ת"ש [8]ד"א שלא תהא בהמה עוברת בשוק ויאמרו זו היא שנסקל פלוני על ידה מאי לאו

מדסיפא

הבא על הבהמה בין כדרכה בין שלא כדרכה. מקרי רובע ומילי מילי קתני לה: **באשה שני משכבות.** כדכתיב בה[1] משכבי. **ובהמה משכב אחד.** דהא לא כתיב בה משכבי. ולענין רביעה קאמר דהאשה הנרבעת לבהמה מתחייבת אף שלא כדרכה כדרך שהיא מתחייבת בבעילת אדם דאילו בבעילת אדם לא אילטריך לרב נחמן למימר דקאי טובא ומתני' איכא ורב פפא נמי לא מצי למימר איכא: **מתקיף לה רב פפא אדרבה אשה דאורחא.** בבעילה אמידעם דאורחא היא מחייב אמידעם אחרינא דהיינו שלא כדרכה [6] לא דאין אורחה דאין הנאתה מרובה: **בהמה דלאו אורחא.** לבא עליה ביאת שניהם שוין: [1](תניא דלא כתרוייהו): **המערה.** שלא גמר ביאתו איכא למאן דאמר (בינמות דף נה:) זו נשיקת אבר על הנקב ואיכא למ"ד הערלה זו הכנסת עטרה דהוא דבר מועט אבל יותר הוא על נשיקה מיהו גבי עריות קיי"ל (סס) הערלה כגמר ביאה דכתיב בנדה[2] את מקורה הערה ולפיכך (סס דף ח.) שאר עריות מנדה בהקישא דר' יוסה כי את כל אשר יעשה מכל התועבות האלה[3] הוקשו כולן זה לזה הכא מאי: **משכבי אשה כתב ביה.** בזכר ומאי קא מבעיא ליה כל דמחייב באשה מחייב נמי ביה: **אם אינו ענין.** להן הערלה דכתיבא גבי אחות אמו ואחות אביו דכתיב בהו (ויקרא כ) כי את שארו הערה אם אינו ענין לגופיה דהא אתיא בהקש דנדה בכל שאר עריות כדפרישית תנהו ענין לבהמה: **למה לי למכתביה להערלה דידה גבי חייבי כריתות.** אחות אב ואחות אם אין בהם מיתה: **לכתבה גבי.** חד מעריות של חיוב מיתה: **איידי דכולי קרא.** דעריות[2] אחות אמך ואחות אביך לא תגלה כי את שארו הערה וגו' (שם): **לדרשא אתא.** בינמות בפרק הנח על יבמתו (דף נד:) דהא כתיבא בכל חד וחד בגנפי נפשיה בפרשת עריות בגמרי מות[3] והדר כתיב בקדושים תהיו[4]: **קבסתן.** לערתיי שאלתני דבר שאי אפשר: **בקושי.** בקשיו של אבר: **לא משכחת.** שיוכל לבופו[5] לעצמו: **משמש מת.** בגמר מת בלא קושי: **למ"ד משמש מת בעריות וכו'.** פלוגתא היא בשבועות בשלהי ידיעות הטומאה (דף יח.): **מחייב אשוכב ואנשכב.** דתרוייהו איתנהו ביה: **עובד כוכבים הבא על הבהמה מהו.** שתקבל הבהמה על ידו גבי ישראל פרשי' במתני' [נד.] תרי טעמי לפי שבאת לאדם תקלה על ידה ושלא תהא עוברת בשוק לאחר זמן ואמרו וכו' דהיינו קלון. וגבי עובד כוכבים תקלה איכא דגבי נח החזירו על הערות לקמן בפרקין (דף נו.): **קלון ליכא.** דרכן בכך ואין מתביישין ועוד דאקלון דידהו לא חס רחמנא: **אילנות.** של אשירה דכתיב בהו (דברים יב) תשרפון באש אמרה תורה וכו' אלמא תקלה אע"פ שאין קלון דהא אשירה לעובד כוכבים אינה קלון אלא תקלה שאף הם החזירו על עבודת כוכבים: **אלא מעתה.** דמשום תקלה לחודה נסקלת: **עובד כוכבים המשתחוה לבהמתו.** דאיכא תקלה שהוא נהרג על ידה תתסר הבהמה לישראל בהנאה ונקטלא לבהמה: (ג) **איכא מידי דלישראל לא מיתסר.** בהמתו בהשתחואתו דקיימא לן (תמורה דף כט.) בעלי חיים אין נאסרין מפני עבודת כוכבים דמדאילטריך קרא למיסר נעבד לקרבן גבוה מכלל דלהדיוט שרי: **לישראל נמי תתסר מידי דהוה ארביעה.** דאסרינן לה ומקטלא וכי אילטריך למיסר נעבד לגבוה כגון נעבד על פי עד אחד או ע"פ הבעלים דגברא לא מקטיל ואיהי נמי לא מקטלא דהא רובע ונרבע אסר להו קרא לגבוה וקשיא לן למה לי קרא ממשקה ישראל כתיב [יחזקאל מה] מן המותר לישראל ואוקים בנרבע על פי אחד או על פי הבעלים דגברא לא מקטיל ואיהי נמי לא מקטלא בפרק שני דתמורה (שם): **אמר אביי זה קלונו מרובה.** שיש כאן קלון שעבר על מצות קונו וקלון שגינה עצמו בדבר מגונה: **וזה קלונו.** דעובד[3] כוכבים מועט. וסבירא ליה לאביי תקלה וקלון בעינן דלית ליה דרב ששת אי נמי סבירא ליה כותיה דמתוך שקלונו מרובה איכא קלון ואפילו מעובד כוכבים ומיהו מאילנות לא גמר לה: **בבעלי חיים קא אמרינן.** דלא מתסרי במלתא זוטרתא: **דהא חס רחמנא.** שהצריך להם ג"ד של עשרים ושלשה והעדאת עדים: **רבא אמר.** להכי לא יליפינן נעבד מנרבע מפני שהבהמה מעבירה וגבי עובד כוכבים הבא על הבהמה כרב ששת סבירא ליה דהא איתהניא מעבירה: **אם שמע.** דתקלה בלא קלון מקטיל מדקתני במתני' תרי בני והויא ריש מסנה יתירא דקתני סיפא דבר אחר וכו' ומהך סיפא משמע דתרוייהו איכא דקתני ויאמרו זו היא היינו קלון ושנסקל היינו תקלה עבירה ומדתנא לריש שמע מינה תקלה גרידתא דוקא נקט בלא קלון כגון עובד כוכבים דהא ליכא למימר תנא ריש תקלה וסיפא קלון למימרא דתרוייהו בעינן דהא מדסיפא שמע מינה:

ה"ג

אדרבה אשה דאורחה בו'. הא פשיטא בכולה הש"ס דבאשה מתחייב אשני משכבות דמשכבי אשה כתיב אלא רב פפא ה"ק אם יש לחלק בין אשה לבהמה איפכא הוה ליה למימר: **זה קלונו מרובה.** פ"ה דס"ל לאביי דבעינן תקלה וקלון ולית ליה דרב ששת דמחייב בהמה הנרבעת לעובד כוכבים מ"ג אית ליה אלא דס"ל מתוך שקלונו מרובה איכא קלון לעובד כוכבים ומאילנות לא גמיר ופי' דוחק דמשמע דלשויי מילתא דרב ששת בא דמחייב אע"ג דליכא קלון לעובד כוכבים ועוד קשה היאך פשיט רב ששת מאילנות שטעונין שריפה משום תקלה לחודא הכי נמי לבהמה שרבעה עובד כוכבי' הא ודאי פשיטא דאיכא תקלה לחודה ושריא דמתסיק משום דחס רחמנא אבעלי חיים וה"ה נרביעה דליכא למילף מאילנות וי"ל דהכי פשיט כי היכי דגבי אילנות השוה הכתוב של עובד כוכבים לשל ישראל אע"ג דבישראל איכא תקלה וקלון ובשל עובד כוכבים ליכא אלא תקלה לחוד ה"נ גבי בהמה יש להשוות נרבע לעובד כוכבים לנרבע דישראל אע"ג דבישראל איכא תקלה וקלון ובעובד כוכבים ליכא אלא תקלה לחודה ופריך עובד כוכבים המשתחוה לבהמתו תתסר ומיקטלה משום תקלה לחודה ומשני ומי איכא מידי כו' הא לא אסרינן נרבעת לעובד כוכבים אלא כדי להשוותה לנרבעת לישראל ופריך ישראל גופיה תיתסר מידי דהוה ארביעה וכיון דנאסור נעבד דישראל משום תקלה וקלון כמו ברביעה נאסור נמי נעבד לעובד כוכבים אפילו משום תקלה לחודה ומשני זה קלונו מרובה אין לנמו' נעבד דישראל מנרבע לישראל דנרבע לישראל קלונו מרובה ונעבד דישראל תקלה איכא וקלון מרובה ליכא:

וחיינן

מסורת הש"ס

(א) רש"ל מ"ז, ב) יבמות נד:, ג) קידושין כו: [ועמ"ש בפ"ד שם שר"מ פירש קבסתן נגנבת דעתנו ודמאמר' נמצא נגנב או קניוסקוס והעיון האריך עוד סוף דבריו כאדם שמראה את חבירו דבר מטושף וכו' ע"ש וז"ל הרב אלפס בב"ב פ"ה דף קצת. קבסתן כלומר הפכתה את בני מעי להקיף], ד) [יבמות נה: שבועות יח.], ה) [נעיל נד.], ו) [ויקרא יח], ז) (רש"ל מוסק זה), ח) [ויקרא כו], ט) [ויקרא יח], י) בס"א: לערות, כ) [ויקרא יח], ל) [שם כו], מ) בס"א: לכופפו, נ) בס"א: דעבודת,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מתקיף וכו' שלא כדרכה דאין אורחא לא לאין: (ב) ד"ה מי איכא מידי:

רבינו חננאל

ויום א': והבא על הבהמה בין כדרכה בין שלא כדרכה והאשה המביאה בהמה עליה בין כדרכה בין שלא כדרכה חייבין. אמר רבא המערה בזכור חייב מאי טעמא משכבי אשה כתב. המערה בבהמה נמי חייב. אתיא בהקישא. כדאמרינן העראה דכתיבא גבי אחות אביו ואחות אמו דלא צריכא דהא איתקוש להעראה דנדה תניהו להעראה דבהמה ואסיק' דהאי קרא וערו' אחות אמך ואחות אביך לא תגלה כי את שארו הערה עונם ישאו כוליה קרא לדרשא הוא דאתא ומפורש ביבמות פ' הבא על יבמתו בתחלתו: בעי רב אחדבוי המערה בעצמו מהו ואמר רב אשי מערה בעצמו בקישוי לא משכחת לה כלומר בקישוי גיד לא משכחת לה כי משכחת לה במשמש מת פי' גיד בלא קישוי נקרא מת ומאן דאמר משמש מת בעריות חייב כו' וזה מפורש בשבועות פרק ידיעות הטומאה באחריתו בגמרא זו היא מצות עשה שבמקדש דתינן איזו היא מצות עשה שכנדה שחייבין עליו היה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמיתי פירש מיד חייב שיציאתו הנייה לו כביאתו. היכי עביד אמר רב הונא משמיה דרבא נועץ צפרניו בקרקע עד שימות. פי' שימות

עין משפט נר מצוה

נח א מיי' פ"ח מהלכות איסורי ביאה הלי"ד:
נט ב מיי' שם הלט"ז:
ס ג מיי' שם הל"ח [טור אה"ע סי' כז]:
סא ד מיי' פ"ע מהלכות מלכים הלכה ו:

תורה אור השלם

1. ואת זָכָר לֹא תִשְׁכַּב משכבי אִשָּׁה תּוֹעֵבָה הוּא: ויקרא יח כב
2. וְעֶרְוַת אֲחוֹת אִמְּךָ וַאֲחוֹת אָבִיךָ לֹא תְגַלֶּה כִּי אֶת שְׁאֵרוֹ הֶעֱרֶה עֹנָם יִשָּׂאוּ: ויקרא כ יט

מוסף רש"י

משמש מת. נאנר מת בלא קישוי דאין לאוי להזמיע (יבמות נה:).

רבינו חננאל (המשך)

הגיד. אמר רבא זאת אומרת משמש מת בעריות פטור ואבי אמר לעולם משמש מת בעריות חייב והכא היינו טעמא דפטור משום דאונס הוא. אליבא דאבי דאמר חייב מערה בעצמו חייב שתים. אחת משום שוכב ואחת משום נשכב. בעו מיניה מרב ששת נכרי הבא על הבהמה תיהרג הבהמה אי לא. טעמא מאי נהרגת משום דאירע תקלה על ידה ליהרג בני אדם. וקלון כדי שלא תהא בהמה זו עוברת בשוק ואו' זו היא שנסקל פלוני על ידה והכא תקלה איכא שהרי (שהרג) [נהרג] הרובעה אבל קלון ליכא (קלון) דעבו"ם ליכא קלון או דילמא תקלה אע"ג דליכא קלון נהרגת. אמר להו תניתוה ומה אילנות כגון אשרה שאין אוכלין ולא שותין ולא מריחין שבאת תקלה על ידן ונתחייבו עובדיהן אמרה תורה השחת שרוף וכלה. המתעה חבירו מדרך חיים לדרכי מיתה לא כ"ש ומסקנא הכי דאפילו תקלה בלא קלון נהרגין ואקשינן אי הכי דחייבי לתקלה בלא קלון וקטלינן. עכו"ם שהשתחוה להבהמתו תיאסר הבהמה ותיהרג ודחינן והלא נעבד כי האי גונא לישראל לא קטלינן לבהמה בהמה דעכו"ם קטלינן ליה מי איכא מידי דלישראל לא מקטיל ובעכו"ם מקטיל ואמרינן בהמה של ישראל תיהרג הנעבדת כמו שנהרגת הנרבעת ודחינן קלון הרובע מרובה מן העובד. רבא אמר אמרה

וחייבין עליה משום א"א. פ"ה אם קיבל אביה קדושין וקשה מסיפא שמעי' לה דתני בא עליה אחד מכל עריות דדייקינן מינה אפילו בהמה ועוד בפ"ק דקידושין (דף י. ושם) דנעו למיפשט דביאה אירוסין עושה ולא נשואין עושה מדקתני בביאה ובמה הכי קתני נשאת וממאי דילמא נשאת לקדושי כסף קאי כמו וחייבים עליה משום א"א וי"ל דכולה לקידושי ביאה דרישא קאי ומשום בא עליה יבם קנאה אינטריכא ליה דלא תימא קנאה מדרבנן כמו בן תשע דסיפא דלא קני מדאורייתא אלא כמאמר רבה בעלמא דביאתא בשילהי האשה רבה (יבמות דף לו.) ומיהו קשה דלקמן בפ' בן סורר (דף סט.) דייק מהכא דהולכין בדיני נפשות אחר הרוב מדקתני וחייבין עליה משום א"א וממאי דילמא אילונית היא ומדעתא דהכי לא קדיש הא אפילו הראשון מדעתא דהכי קדיש ה"מ למיפרך אמאי חייבין דאילונית נמי בת יבום היא ומיבום לא פריך דהל"ל דמדעתא דהכי לא מייבם וי"ל דנקט מדעתא דהכי לא קדיש משום דפריך עלה גם מסיפא דבא עליה אחד מכל עריות ומאן דמשני וחייבין עליה בקרבן לא אסיק מדעתיה מסיפא ובתר הכי פריך ומשני דקבלה עילויה מכל מקום ההוא דא"א כדשניין חייבין עליה בקרבן א"נ דקבל עליה היבם ולא לאשון דאם תמצא אילונית תתקדש לו מ"מ בביאתו וריב"א פירש דנקט דחייבים עליה משום אשת איש וה"ה לכל עריות כדי לאשמועינן מחמת סיפא אפילו בהמה דמסיפא גרידא לא הוה שמעינן בהמה דהוה אמרינן גבי בהמה לא תשיב ביאתו ביאה תדע דגבי בן ט' דקתני ואם בא על אחת מכל עריות אפ"ה קתני בהמה בהדיא ופוסל את הבהמה ונסקלת על ידו וניחא לפירושו דלא קתני גבי קטנה ופוסלת את הבהמה ונסקלת על ידה): **נשאת** לבהן. אבל פחותה מבת ג' לא אבלה אע"ג דליכא למיחש לדעולה ולא לאמפיון דהא נישאת כיון דלאו בת ביאה היא מחזרת לבית אביה ולא בדיק לה ועוד דכיון דנשאת אתקדשת בביאה קאי כדאמר בפ"ק דקידושין (דף י.) אם כן פחות מבת ג' דקידושי ביאה דידה לאו קידושי נישואין נמי לא מהני: **ואינו מאכיל.** פי' בקונט' אם היה כהן ובא עליה לשם קידושין אינו מאכיל וקשה דאין זה תלוי בביאה אלא משום דקידושי קטן לאו קידושין ויש לפרש דאינו מאכיל ביבמתו קאמר אע"פ שזקוקה ועומדת: **ואינו** נותן גט עד שיגדיל. בהגדיל נחוד לו סגי ליה בגט דביאת בן ט' כמאמר שויה רבנן ולריכה גט למאמרו וחליצה לזיקתו אלא לכשיגדיל יבעול ויתן גט הכי מפרש בפ' יולא דופן (נדה דף מה.): אינה

מדסיפא תקלה וקלון רישא תקלה בלא קלון והיכי דמי עובד כוכבים הבא על הבהמה לא סיפא תקלה וקלון רישא הא קמ"ל דאפילו קלון בלא תקלה נמי מיחייבי והיכי דמי ישראל הבא על הבהמה בשוגג וכדבעי רב המנונא דבעי רב המנונא ישראל הבא על הבהמה בשוגג מהו [א]תקלה וקלון בעינן והכא קלון איכא תקלה ליכא או דילמא קלון אע"פ שאין תקלה אמר רב יוסף תא שמע [ב]בת שלש שנים ויום אחד מתקדשת בביאה [ג]ואם בא עליה יבם קנאה [ד]וחייבין עליה משום אשת איש [ה]ומטמאה את בועלה לטמא משכב תחתון כעליון [ו]ניסת לכהן אוכלת בתרומה [ז]בא עליה אחד מן הפסולים פסלה מן הכהונה [ח]ואם בא עליה אחד מכל העריות האמורות בתורה מומתין על ידה והיא פטורה אחד מכל עריות ואפילו בהמה והא הבא דקלון איכא תקלה ליכא וקתני מומתין על ידה כיון דמזידה היא תקלה נמי איכא ורחמנא הוא דחס עלה עלה דידה חס אבהמה לא חס אמר רבא ת"ש [ט]בן [י]תשע שנים ויום אחד הבא על יבמתו קנאה [יא]ואינו נותן גט עד שיגדיל [יב]ומטמא כנדה לטמא משכב תחתון כעליון [יג]פוסל ואינו מאכיל [יד]ופוסל את הבהמה מעל גבי המזבח [טו]ונסקלת ע"י [טז]ואם בא על אחת מכל העריות האמורות בתורה מומתים על ידו והא הכא קלון איכא תקלה ליכא וקתני נסקלת על ידו כיון דמזיד הוא תקלה נמי איכא ורחמנא הוא דחס עילויה עליה דידיה חס רחמנא אבהמה לא חס רחמנא תא שמע [יז]דבר אחר שלא תהא בהמה עוברת בשוק ויאמרו זו היא שנסקל פלוני על ידה מאי לאו מדסיפא תקלה וקלון רישא קלון בלא תקלה והיכי דמי ישראל הבא על הבהמה בשוגג לא סיפא תקלה וקלון רישא תקלה בלא קלון והיכי דמי עובד כוכבים הבא על הבהמה וכדבעו מיניה מרב ששת: **מתני'** [יח]המגדף אינו חייב עד שיפרש השם א"ר יהושע בן קרחה בכל

ה"ג **לא סיפא תקלה וקלון ורישא הא קמ"ל וכו': סיפא.** ולאי תרוייהו איכא ואימא לך דכולה מתני' בישראל קא מיירי ואשמועינן רישא דאע"ג דליכא אלא חדא קלון בלא תקלה כגון ישראל שוגג כסבור מותר דאיכא קלון שגיגה עצמו בדבר מגונה ותקלה ליכא ומאי תקלה דקתני שבאת לאחר תקלה ע"י תקלת קלון קלמר וניחא לאוקמה הכי ולא תוקמא רישא בעובד כוכבים וסיפא בישראל: **בת שלש שנים ויום אחד.** קיס להו לרבנן דשוב אין בתוליה חוזרין ומאז היא ראויה לביאה: **מתקדשת בביאה.** ע"י אביה אם מסרה אביה לאחר לבא עליה לשם קדושין דהאב זכאי בבתו בקדושיה[ד] דכתיב (דברים כב) את בתי נתתי לאיש הזה אבל היא עצמה ואמה ואחיה כשהיא יתומה אין בה קדושי תורה אלא רבנן הוא דתקון ולא הלריכוה גט אלא מיאון בעלמא: **ואם בא עליה יבם קנאה.** ויליה ידי יבום ומתגרשת הימנו בגט ומקבלו אביה ואינה לריכה חליצה דהא בביאת יבם תלה רחמנא דכיון שלקחה נעשית כאשתו לכל דבר שמגרשה בגט וזה הרי בא [עליה]. אבל פחות משלש שנים אינה ביאה ואינה נקנית לו ואם בא לגרשה בגט אינו יכול אלא ימתין עד שתהא בת שלש שנים ויום אחד ויבעול או עד שתביא ב' שערות ותחלוץ: **וחייבין עליה.** אם קבל אביה קידושין ובא עליה אחר חייב עליה משום אשת איש דביאה היא. אבל פחות מבת שלש נהי דקידושי כסף שלה קידושין הן לחייב עליה לאחר שלש אבל הבא עליה בתוך שלש לא נתחייב אע"פ שהיא אשת איש דלאו ביאה היא: **ומטמאה את בועלה.** בנדותה דקיי"ל (נדה דף לג.) מרבויא דוי"ו ואשה כי תהיה זבה[ה] לרבות תינוקת בת יום א' שמטמאה בנדתה ומיהו כי מטמא' בנדה במגע ובמדרס הוא דמטמאה טהרות ואדם וכלים כשאר נדה אבל בא עליה בתוך שלש אינה מטמאתו טומאת שבעה כבועל נדה דכתיב ביה (ויקרא טו) ותהי נדתה עליו אלא הרי הוא כנוגע בעלמא לטומאת ערב משום דלאו ביאה היא אבל בת שלש מטמאתו כדין בועל נדה: **לטמא משכב התחתון כעליון.** שהבועל נדה מטמא משכב התחתון משום משכב אפי' לא נגע בו כעליון של זב הכי מפורש במסכת נדה בפרק בנות כותים (דף לג:) שאין משכבו של בועל נדה חמור כמשכב נדה וכמשכב זב שנעשים אב הטומאה לטמא אדם וכלים דכתיב בהו[ו] וכל אשר יגע במשכבה אלא הרי הוא כעליונו של זב בגד שנשא על גבי הזב שאינו אלא ראשון לטומאה ואינו מטמא אדם וכלים אלא אוכלין[ז] ומקבלי אבות יליפינן לה התם: **נשאת לכהן.** ע"י קדושי אביה: **אוכלת בתרומה.** אבל פחות מבת שלש אע"פ שקידושיה קידושין על ידי אביה הואיל ואין ביאתה אין חופתה חופה והויא לה כארוסה אינה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה: **בא עליה אחד מן הפסולין.** כגון עובד כוכבים או חלל או נתין וממזר פסלה מן התרומה דהא ביאתה ביאה וביבמות (דף סח.) ובקידושין בפרק בתרא (דף סט:) יליפי לה מהאי קרא ובת כהן כי תהיה לאיש זר וגו' (ויקרא כב) כיון שנבעלה לפסול לה פסלה עולמית מהתם ילף לה שפיר ולוייה וישראלית מרבוי[ח]מרבויא דבת וכת: **מומתין ע"י.** אם מחייבי מיתות הן דהא ביאתה ביאה: **והיא פטורה.** דלאו בת עונשין היא: **תקלה ליכא.** דלאו בת עונשין היא והרי היא בכלל שוגג: **קנאה.** ליורשה ושלא תפטר עוד בחליצה אלא בגט: **ואינו נותן גט עד שיגדיל.** שהרי ע"י קדושי אחיו גדול נאסרה וגירושין של זה אינן חשודין להפקיע קדושי אחיו דקטן הוא ואינו כן דעת: **ומטמא כנדה.** כבועל נדה ולא כנוגע: **לטמא משכב.** שלו התחתון כעליונו של זב אבל פחות מבן ט' אינו אלא כנוגע בנדה לטומאת ערב: **ופוסל.** את האשה בביאתו מן התרומה אם הוא א' מן הפסולין: **ואינו מאכיל.** אם הוא כהן ובא עליה לשם קדושין אינו מאכילה בתרומה דקטן אע"ג דביאתו ביאה אין קנייתו קנין ולא קריאה ביה קנין כספו [שם]: **ופוסל את הבהמה מעל המזבח.** משום נרבע כגון על פי עד אחד או ע"פ הבעלים שאינה נסקלת ואינה נאסרת להדיוט: **ונסקלת על ידו.** אם יש עדים דאין שור ובהמה נסקלין אלא ע"י עדים וסנהדרין כדאמר בפ"ק (דף ג.) כמיתת בעל כך מיתת השור: **מאי לאו מדסיפא תקלה וקלון.** דהא קתני [נד.] יאמרו זו היא היינו קלון וקתני שנסקל היינו תקלה משנה יתירא דרישא לאיתויי קלון בלא תקלה ומאי תקלה דקתני בה תקלת קלון דאילו לאתויי תקלת עבירה בלא קלון בהכי לא מצית לאוקומא דישראל תקלת עבירה בבהמה בלא קלון לא משכחת לן וקא סלקא דעתך דעתך דכולה בישראל קא מיירי: **מתני' עד שיפרש את השם.** שאזכור את השם אבל אם לא הוציא שם מפיו אלא שמע שם יולא מפי אחר וברכו פטור: בכל

ט) יבמות מז: [לקמן סט. קדושין י. נדה מד.]. כ) נ"ב קנ. נדה מה.. ג) לעיל נד.. ד) [כתובות מו:]. ה) [ויקרא טו]. ו) [שם ביבמות סט.]. ז) [וע"ע חוס' יבמות מז: וקדושין י.].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לעמא וכו' אוכלין ומשקין ומקבלי יליפין:

מוסף רש"י

בת שלש שנים ויום אחד. ביאתה ביאה לכל דבר (נדה מד:) אבל פחות מכאן כגומן אאנע בעין ואינה ביאה (קדושין י.). מתקדשת בביאה. מדעת האב (שם) אם מסרה אביה לאחר לבא עליה לשם קדושין, אבל לא מדעת עצמה, דאין מעשה קנינה כלום (לקמן סט.). **ואם בא עליה יבם קנאה.** וחכה בנכסי אחיו ליורשה ולעמה לה (נדה מד:) ואם רלה להוציאה מוציאה בגט (קדושין י.). **וחייבים עליה משום אשת איש.** אם קיבל בה אביה קדושין מה וכא אחר עליה נהרג, דביאתה ביאה (נדה מד: וכב"ר קדושין שם ולקמן סט.). **ומטמאה את בועלה.** כשהיא נדה שבעת ימים כדכתיב (ויקרא טו) ותהי נדתה עליו (קדושין י.). אבל פחות מכן אע"ג שמטמאה במגע אינה מטמאה את בועלה משום בועל נדה לטומאת ז' אלא משום נוגע ולטומאת ערב (נדה מד:). **לטמא משכב תחתון כעליון.** מתחון של בועל נדה כעליונו של זב (שם) שמטמא אוכלין ומשקין ואין מטמא אדם וכלים כתחתון של נדה עצמה שהוא קרוי מדרס ואב הטומאה (יבמות מד:) שעושה בועלה משכב ומושב אפילו עשר מנעות, אבל לא לחיות לא הטומאה לטמא אדם וכלים כמשכבה של נדה עצמה, אלא לטמא אוכלין ומשקין כעליונו של זב (קדושין י.) אבל פחותה מבת שלש, הבא עליה בנדותה אינו כבועל נדה אלא כנוגע בנדה ואין משכבו מטמא אפילו אוכלין ומשקין אפילו נגע בו, דנוגע בנדה אינו אלא ראשון לטומאה ואינו מטמא כלים ואפילו נגע, וכל שכן דאינו מטמא משכב בלא נגיעה (לקמן סט.). **ניסת לכהן.** על ידי קדושי אביה ואמרו רבנן אין האשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה, יזו אם נכנסה לחופה אוכלת, אבל פחותה מכן אפילו נכנסה לחופה אינה אוכלת, אע"ג דבגדולה כיון שנכנסה לחופה אע"פ שלא נבעלה אוכלת, אלמא לאו בביאה תליא מילתא אלא בחופה, מיהו ראויה לביאה בעונין וכל שאין לה ביאה אין בעונין לה לחופה (שם). **בא עליה אחד מן הפסולין.** כגון ממזר וממזר או אלמנה לכהן גדול (יבמות נו:). **פסלה.** מתרומתה כיון שהיא אם היא בת כהן כדתניא מגין לבתה לויה וישראלית שבא עליהן כו' מ"ל כי תהיה לאיש זר כיון שנבעלה לפסול לה פסלה (נדה מד:)

מסורת הש"ס

עשאה חללה ופסלה (לקמן סט.). **ואם בא עליה אחד מכל העריות כו'.** כגון אביה לא חמיה (נדה מד:). **והיא פטורה.** מפני שהיא קטנה ולאו בת עונשין (שם וקדושין שם ולקמן סט.). **בן תשע כו' קנאה.** וחכה בנכסי אחיו, ואע"ג שאין קנין לקטן הרי קנויה לו ועומדת (נדה מה.). **ואינו נותן גט עד שיגדיל.** אם בא לגרשה, דקידושי אחיו קידושין גמורין וגירושין של זה אינם גירושין גמורין דאינו בן דעת (שם). **ומטמא כנדה.** אם בא עליה, דביאתו ביאה לכל דבר (שם). **פוסל.** כגון בן ט' שנים נוחי לו ממזר שבא על הבהמת פסלה מתרומת אביה, אבל בנן ט' ישראל שבא על בת כהן ליכא למימר דפוסל מן התרומה, דאי מאוס ביאתו אינה לא פסלה זונות דכשר מן התרומה, ואי משום קידושין למהוי בת כהן לישראל לאו קידושין ניהו, דקטן דקדים אין קידושי קידושין (שם). **ואינו מאכיל.** כגון יבם בן ט' כהן הבא על יבמתו אע"ג דקני ליה בהך ביאה לא אכלה בתרומה (שם). **ופוסל את הבהמה.** אם רבעה ע"פ עד אחד או ע"פ הבעלים, אבל מקילה לא דמודה בקנס פטור (שם).

סב א מיי' פ"א מהלכות איסורי ביאה הל"י:
סג ב מיי' פ"ג מהלכות אישות הל"י טוש"ע אה"ע סימן לז סעיף ח:
סד ג מיי' פ"א מהלכות יבום הל"י טוש"ע אה"ע סימן קסז סעיף ד:
סה ד מיי' פ"ג מהלכות איסורי ביאה הל"ג:
סו ה מיי' פ"ג מהלכות משכב ומושב הל"ג:
סז ו מיי' פ"ו מהלכות תרומות הלכה ג:
ז [מיי' פי"ח מה"ל איסורי ביאה הל' ו טוש"ע אה"ע סי' ו סעי' ט]:
סח ח מיי' פ"א מהלכות איסורי ביאה הל"ג:
סט ט י מיי' פ"א מה"ל יבום הל"ז [ופ"ה הל' יח] סמג עשין נג טור שו"ע אה"ע סימן קסז סעיף א:
ע כ מיי' פ"ג מהלכות משכב ומושב הל"ג:
עא ל מיי' פ"ח מהלכות תרומות הלכה א והלכה יא:
עב מ מיי' פ"ד מהלכות איסורי מזבח הל"ג:
עג נ מיי' פ"א מהלכות איסורי ביאה הל"י:
עד ס מיי' שם הל"ג [טוש"ע אה"ע סי' ו סעי' טו]:
עה ע מיי' פ"ב מהלכות עכו"ם הל"ז סמג לאוין נח:

רבינו חננאל

תורה בהמה הנהנית מן העבירה תיהרג. והרי אילנות כו'. כדבעי רב המנונא ישראל שבא על הבהמה בשוגג מהו הבא קלון איכא תקלה ליכא דהא שוגג הוה ופשיט רב יוסף מהא דתנן בברה פ"ה בת ג' שנים ויום אחד אם בא עליה אחד מכל העריות ואפילו בהמה והא הכא דקלון איכא פי' קלון של נערה (מאורשה). תקלה ליכא דהא והיא פטורה תנן וקתני מומתין על ידה. ודתינן כיון דמזידה היא בת הריגה היא. ורחמנא חס עליה משום דהיא קטנה כו' ופשט רבא מהא בן ט' שנים ויום אחד הבא על יבמתו קנאה כו' עד ופוסל הבהמה מעל גבי המזבח ונסקלת על ידו והא הכא קלון איכא תקלה ליכא דפטור תנן וקתני נסקלת על ידו. ודתינן הכא נמי כיון דמזיד הוא תקלה נמי איכא כו' ואתינן למפשטא מתניתין. ודייקינן מדקתני במתניתין אלא שבאת תקלה לאדם על ידה כו' מאי לאו (מדרישא) [מדסיפא] תקלה וקלון (סיפא) [רישא] קלון בלא תקלה היכי דמי ישראל הבא על הבהמה בשוגג וקתני נהרגת ודתינן לא סיפא תקלה וקלון רישא תקלה בלא קלון. היכי דמי עכו"ם שבא על הבהמה דתקלה איכא לעכו"ם: **ירושלמי** איש אשר ישכב [והכתיב את דודתו וגו'] א"ל לצורך יצא לידון בעירי דמר ר' יוחנן בכל אחר דכתיב ערירים יהיו הוורים בלא וולד. ערירים ימותו קוברין בניהם: **המגדף** אינו

מדסיפא תקלה וקלון רישא תקלה בלא קלון והיכי דמי עובד כוכבים הבא על הבהמה לא סיפא תקלה וקלון רישא הא קמ"ל דאפילו קלון בלא תקלה נמי מיחייבי והיכי דמי ישראל הבא על הבהמה בשוגג וכדבעי רב המנונא דבעי רב המנונא ישראל הבא על הבהמה בשוגג מהו [א]תקלה וקלון בעינן והכא קלון איכא תקלה ליכא או דילמא קלון אע"פ שאין תקלה אמר רב יוסף תא שמע [ב]בת שלש שנים ויום אחד מתקדשת בביאה [ג]ואם בא עליה יבם קנאה [ד]וחייבין עליה משום אשת איש [ה]ומטמאה את בועלה לטמא משכב תחתון כעליון [ו]ניסת לכהן אוכלת בתרומה [ז]בא עליה אחד מן הפסולים פסלה מן הכהונה [ח]ואם בא עליה אחד מכל העריות האמורות בתורה מומתין על ידה והיא פטורה אחד מכל עריות ואפילו בהמה והא הבא דקלון איכא תקלה ליכא וקתני מומתין על ידה כיון דמזידה היא תקלה נמי איכא ורחמנא הוא דחס עלה עלה דידה חס אבהמה לא חס אמר רבא ת"ש [ט]בן [י]תשע שנים ויום אחד הבא על יבמתו קנאה [יא]ואינו נותן גט עד שיגדיל [יב]ומטמא כנדה לטמא משכב תחתון כעליון [יג]פוסל ואינו מאכיל [יד]ופוסל את הבהמה מעל גבי המזבח [טו]ונסקלת ע"י [טז]ואם בא על אחת מכל העריות האמורות בתורה מומתים על ידו והא הכא קלון איכא תקלה ליכא וקתני נסקלת על ידו כיון דמזיד הוא תקלה נמי איכא ורחמנא הוא דחס עילויה עליה דידיה חס רחמנא אבהמה לא חס רחמנא תא שמע [יז]דבר אחר שלא תהא בהמה עוברת בשוק ויאמרו זו היא שנסקל פלוני על ידה מאי לאו מדסיפא תקלה וקלון רישא קלון בלא תקלה והיכי דמי ישראל הבא על הבהמה בשוגג לא סיפא תקלה וקלון רישא תקלה בלא קלון והיכי דמי עובד כוכבים הבא על הבהמה וכדבעו מיניה מרב ששת: **מתני'** [יח]המגדף אינו חייב עד שיפרש השם א"ר יהושע בן קרחה בכל

בכל יום. כל זמן שהיו נוטלין ונותנין בדקיקת עדים היו דנין אותן בכינוי כלומר היו דנין עמהן ובודקין אותם בכינוי היאך אמר כך אמר יכה יוסי את יוסי. האי כינוי לאו כינוי השם קאמר אלא ב"ד מכנין בדבריהם הקללה כלפי אמריס. כל מי שמהפך דבריו ומדבר כאדם זה שמדבר ומקלל ותולה באחר קרי ליה כינוי בלשון חכמים ויש לו חבר בשבועות (דף לה.) וגם בלשון המקרא ואל אדם לא אכנה כי לא ידעתי אכנה (איוב לב). ולהכי נקט יוסי את יוסי דד' אותיות איכא בשם בן ארבע אותיות דאינו חייב אלא על שם המיוחד דהיינו שם בן ארבע אותיות ומשום דמשבועו של יוסי כמשבועו של אלהים. ולהכי נקט יכה זה את זה דילפינן לקמן דאינו חייב עד שיברך שם בשם: **גמרא הדין.** וכאן לומר חייב הוא לא היו יכולין להרגו על פי עדות ששמעו שהרי לא שמעו מפיהם אלא קללת כינוי: **אלא מוליאין את כל אדם לחוץ.** דגגאי הוא להשמיע ברכת השם לרבים: **וקורעין.** בגדיהם: **ולא מאחין.** עולמית וטעמא מפורש בגמרא[ט]: **אף אני.** שמעתי כמוהו ואל"ל לחזור ולהזכיר ברכת השם: **גמ' שם כשם.** כגון יכה פלוני את פלוני או יקלל שם פלוני את שם פלוני: **ונוקב שם בנקבו שם.** להכי אהדריה בהאי קרא לומר לך עד שיוכל שם בשם: **וממאי דהאי ונוקב שם וגו' עד לא תעשון** לשון קושיא הוא דאין תירוץ ביניתים: **מכרו.** שלא לתחוב סכין לדקור נקב בשם הכתוב בקלף: **ואזהרתיה מהכא ואבדתם את שמם.** וסמיך ליה לא תעשון כן לה' אלהיכם: **בעינן שם בשם.** כדיליף לעיל ובנקיבה לא משכחת שם בשם שיוקוב את חבירו: **שני שמות אחדדי.** כתובים בשתי חתיכות קלף ויתנם זה על זה: **נוקב וחוזר ונוקב.** בסכין הוא ואין שם נוקב את שם חבירו לבאחר שיוקוב העליון יוקוב התחתון: **פרושי.** בלותיומיו ופירושי': **לא שמה אזהרה.** ולא עבר עליה מיתה: **תרוייהו.** פרושי וכרוכי ומחלת לא מחייב: **אין אינה.** בברכת השם כתוב אין אין כי יקלל אלהיו וגו' (ויקרא כד): **אינה אלא סייף.** דכתיב בהו (בראשית ט) באדם דמו ישפך ומיתה אחרת לא הוזכרה בהם: **והא מהכא נפקא.** דעכו"ם מוזהרין על ברכת השם: **ה' זו ברכת השם.** לקמיה[י] דרשינן ויקו ה' אלהיו וגו'[כ]: **לא נצרכא.** האי אין אין אלא לרבות את הכנויים שיהו העכו"ם מוזהרים על ברכתו כישראל דאי מהתם הוה אמינא שם המיוחד דוקא דכתיב ה' דהאי אלהים דבההוא קרא לאזהרת ע"ז דרשינן ליה לקמן (ע"ג): **ואליבא דרבי מאיר.** מתוקמא דמחייב ישראל על הכנויין מהאי קרא ואתא אין אין להשוות עובדי כוכבי' וישראל בכל הני כנויים כגון אלהים שדי צבאות. ולא דמו לכנויים דמתני' דקתני יכה יוסי את יוסי דכנוי דקתני מתני' דנין את העדים בכינוי לאו כנוי השם הוא כדפרשינן לעיל: **על שם המיוחד.** דהא כתיב ה' והיינו שם מיוחד דכתיב זה שמי לעולם (שמות ג): **כי יקלל אלהיו.** דהיינו כנוי דלאו שם המיוחד וסמיך ליה מיתה ונוקב שם ה' מות יומת וקאי נמי אכי יקלל אלהיו: **וחל"ל על שם המיוחד במיתה.** דכתיב ונוקב שם ה' וגו' והאי ונשא חטאו לאו מיתה אלא ונשא חטאו דכרת: **ועל הכנויין באזהרה.** אלהים לא תקלל אף על הכנויין נזהר ושם המיוחד נמי בהא אזהרה נפיק דכל אלהים לשון שררה כמו (שם ז) נתתיך אלהים. הא דאמר ר' יאמר נפתא לרבות את הכנויים ואליבא דרבי מאיר דמשמע הא לרבנן פטור בן נח על הכנויין פליגא דרבי מייאשא דאיהו סבר אע"ג דאמרי רבנן על הכנויין באזהרה דישראל מיהו עובד כוכבים חייב מיתה מבגר ובאזהרה מדכתיב גר ואזרח יתירה ש"מ לחייבו עובד כוכבים בכנוי: **ור"מ.** דאמר גר ואזרח חייבין בכנוי ועובדי כוכבים[ל] אתרבו מאים אים ממאי קא ממעט גר ואזרח לבני נח: **הואיל ואיתרבו.** להאי פרשתא לכנויין איתרבו אף לכל האמור בפרשה ובסקילה: **ור' יאמר נפתא אליבא דרבנן.** כיון דאמרי רבנן עובדי כוכבים פטורין מן הכנוי דישראל גר ואזרח מאי קא ממעטי אי למעוטיהו מסקילה לא איצטריך דמהיכא תיתי הא לא אתרבו בהא פרשתא דבשלמא לר' מאיר קד"ל הואיל ואיתרבו איתרבו: **אים אים למה לי.** בין לר' מייאשא בין לר' יאמר נפתא אליבא דרבנן ברכת השם מוילו ה' אלהים מנקבו כנויים מגר ואזרח נפקי לר' מייאשא ואי לר' יאמר נפתא הא אמר לרבנן פטורין: **שבע מצות.** יליף להו לקמן (ע"ג): **וגלוי עריות.** כולן חוץ מגערה המאורסה דכתיב בהו בגיימלך (בראשית כ) הנך מת על האשה אשר לקחת והיא בעולת בעל בעולת בעל יש להם גערה המאורסה אין להם (לקמן נז.):

לף

אינה אלא סייף. ולקמן איכא מ"ד אלא חנק והא דכתיב (בראשית לח) בני תמר הוליאוה ותשרף לאו משום דדינא הכי דאפילו מיתה לא נתחייבה לא בדינא דידהו ולא בדידן וכשהתמירו עליה לחייבה מיתה כיצמה שזיעתה מוקמוה אמיתת בת כהן דבשריפה לפי שהיתה בתו של שם: **ואליבא** דרבי מאיר. דלרבנן הא אמרי על הכינויין באזהרה ואע"ג דלבני נח אזהרתן זו היא מיתתן כיון דבישראל ליכא מיתה לא מרבי' עו"ג למיתה מקרא דכתיב בני ישראל דישראל ליתא בהו מיתה מיהו קשה מנא ליה דפליג רבי יצחק אדרבי מייאשא דאמר דאפשר דמודה ר' יצחק דמרבינן עובד כוכבים מבגר וכאזרח והכא אקרא דאים אים קאי דלא מיתווקם לרבות את העובדי כוכבים אלא לר"מ וי"ל דמבגר וכאזרח לא מרבינן אי לאו דמתרבי עובד כוכבים מאים אים ומאים אים לחודא לא הוה מרבינן אי לאו בגר וכאזרח כיון דבישראל ליכא מיתה והא דבעי בסמוך אים אים לרבנן למה לי לא כמו שפ"ה דבעי נמי לר' מייאשא דלא קשה ליה כלל אלא לר' יצחק אליבא דרבנן בעי: **איש כי יקלל למה לי'.** תימה הא איצטריך כדדרשינן בפרק מי שהי' טמא (פסחים נג.) למ"ד מגדף היינו עובד עבודת כוכבים איצטריך כי יקלל לגופיה לאמעוטי' דאיכא כרת במברך את השם דכתיב הכא ונשא חטאו וכתיב בחלל לעשות פסח דאשון חטאו ישא ולמ"ד מגדף היינו מברך את השם דאית ביה כרת בהדיא דכתיב את השם הוא מגדף ונכרתה איצטריך האי קרא לאגמורי כרת לחלל פסח שני וי"ל דהכא דרשי כי יקלל למ"ל דה"ל למיכתב ונשא חטאו גבי ונוקב שם: **ועל הכינויים באזהרה דכתיב אלהים לא תקלל.** וכי יקלל אתא לכרת כדדרשינן בפסחים (שם:) ואיכא כרת אכינויין והא דקאמר באזהרה למעוטי מיתה ולא למעוטי כרת: לאמר

[א]בכל יום דנין את העדים בכינוי יכה יוסי את יוסי נגמר הדין לא הורגין בכינוי אלא מוציאין כל אדם לחוץ שואלין את הגדול שביניהן ואומר לו אמור מה ששמעת בפירוש והוא אומר והדיינין עומדין על רגליהן וקורעין ולא מאחין והשני אומר אף אני כמוהו והשלישי אומר אף אני כמוהו: **גמ'** [ב]תנא עד שיברך שם בשם מנהני מילי אמר שמואל [ג]דאמר קרא [ד]ונוקב שם וגו' בנקבו שם יומת ממאי דהאי נוקב לישנא דברוכי הוא דכתיב [ה]מה אקב לא קבה אל [ו]ואזהרתיה מהכא [ז]אלהים לא תקלל ואימא מיברז הוא דכתיב [ח]ויקב חור בדלתו [ט]ואזהרתיה מהכא [י]ואבדתם את שמם לא תעשון כן לה' אלהיכם בעינא שם בשם וליכא ואימא דמנח שני שמות אהדדי ובזע להו ההוא נוקב וחוזר ונוקב הוא ואימא דחייק שם אפומא דסכינא ובזע בה ההוא חורפא דסכינא הוא דקא בזע אימא פרושי שמיה הוא דכתיב [יא]ויקח משה ואהרן את האנשים האלה אשר נקבו בשמות ואזהרתיה מהכא [יב]את ה' אלהיך תירא חדא דבעינא שם בשם וליכא ועוד הויא ליה [יג]אזהרת עשה ואזהרת עשה לא שמה אזהרה ואיבעית אימא אמר קרא [יד]ויקב ויקלל למימרא דנוקב קללה הוא ודילמא עד דעבד תרוייהו לא סלקא דעתך דכתיב [טו]הוצא את המקלל ולא כתיב הוצא את הנוקב והמקלל שמע מינה חדא היא תנו רבנן [יו]איש מה ת"ל [יז]איש איש [יח]לרבות את העובדי כוכבים שמוזהרין על ברכת השם כישראל [יט] [יא]ואינן נהרגין אלא בסייף שכל מיתה האמורה בבני נח אינה אלא בסייף והא מהכא נפקא מהתם נפקא [יב]ה' זו [יג]ברכת השם אמר ר' יצחק נפחא לא נצרכא אלא לרבותא הכינויין ואליבא דרבי מאיר [יד]דתניא [יו]איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו ולא כבר נאמר [ו]ונוקב שם ה' מות יומת לפי שנאמר ונוקב שם מות יומת יכול לא יהא חייב אלא על שם המיוחד בלבד מניין לרבות כל הכינויין תלמוד לומר איש כי יקלל אלהיו מכל מקום דברי רבי מאיר וחכמים אומרים [ז]על שם המיוחד במיתה ועל הכינויין באזהרה ופליגא דרבי מייאשא דאמר רבי מייאשא [ח]בן נח שבירך את השם בכינויים לרבנן חייב מאי טעמא דאמר קרא [ט]כגר כאזרח גר ואזרח הוא דבעינן בנקבו שם אבל עובד כוכבים אפילו בכינוי ורבי מאיר האי כגר כאזרח מאי עביד ליה גר ואזרח בסקילה אבל עובד כוכבים בסייף סלקא דעתך אמינא הואיל ואיתרבו איתרבו קמ"ל ורבי יצחק נפחא אליבא דרבנן האי כגר כאזרח מאי עביד ליה גר ואזרח הוא דבעינן שם בשם אבל עובד כוכבים לא בעינן שם בשם איש איש למה לי [יא]דיברה תורה כלשון בני אדם תנו רבנן [יב] [יג]שבע מצות נצטוו בני נח דינין וברכת השם ע"ז גילוי עריות ושפיכות דמים וגזל ואבר מן החי

רבי

מסורת הש"ם

א) מכות כב., ב) [תמורה ד.], ג) [מגילה יא.], ד) [תוספתא ע"ז פ"ט], ה) [לקמן ע"ב], ו) שבועות לו., ז) [בכרכות לח: קידושין יז: וב"ק], ח) [תוספתא ע"ז פ"ט לקמן עד:], ט) [לקמן פ.], י) [ע"ב], כ) [בראשית כז], ל) בס"ח: יגורים,

תורה אור השלם

1. וְנִקַּב שֵׁם יְיָ מוֹת יוּמָת רָגוֹם יִרְגְּמוּ בוֹ כָּל הָעֵדָה כַּגֵּר כָּאֶזְרָח בִּנְקָבוֹ שֵׁם יוּמָת: ויקרא כד טז
2. מָה אֶקֹּב לֹא קָבָה אֵל וּמָה אֶזְעֹם לֹא זָעַם יְיָ: במדבר כג ח
3. אֱלֹהִים לֹא תְקַלֵּל וְנָשִׂיא בְּעַמְּךָ לֹא תָאֹר: שמות כב כז
4. וַיִּקַּח יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן אָרוֹן אֶחָד וַיִּקֹּב חֹר בִּדַלְתּוֹ וַיִּתֵּן אֹתוֹ אֶצֶל הַמִּזְבֵּחַ מִיָּמִין בְּבוֹא אִישׁ בֵּית יְיָ וְנָתְנוּ שָׁמָּה הַכֹּהֲנִים שֹׁמְרֵי הַסַּף אֶת כָּל הַכֶּסֶף הַמּוּבָא בֵּית יְיָ: מלכים ב יב י
5. וּנְתַצְתֶּם אֶת מִזְבְּחֹתָם וְשִׁבַּרְתֶּם אֶת מַצֵּבֹתָם וַאֲשֵׁרִים תְּשַׂרְפוּן בָּאֵשׁ וּפְסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תְּגַדְּעוּן וְאַבַּדְתֶּם אֶת שְׁמָם מִן הַמָּקוֹם הַהוּא: לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן לַיְיָ אֱלֹהֵיכֶם: דברים יב ג-ד
6. וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר נִקְּבוּ בְשֵׁמוֹת: במדבר א יז
7. אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ תִּירָא וְאֹתוֹ תַעֲבֹד וּבִשְׁמוֹ תִּשָּׁבֵעַ: דברים ו יג
8. וְיִקֹּב בֶּן הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרְאֵלִית אֶת שֵׁם יְיָ וַיְקַלֵּל וַיָּבִיאוּ אֹתוֹ אֶל מֹשֶׁה וְשֵׁם אִמּוֹ שְׁלֹמִית בַּת דִּבְרִי לְמַטֵּה דָן: ויקרא כד יא
9. הוֹצֵא אֶת הַמְקַלֵּל אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְסָמְכוּ כָל הַשֹּׁמְעִים אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁוֹ וְרָגְמוּ אֹתוֹ כָּל הָעֵדָה: ויקרא כד יד
10. וְאֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי יְקַלֵּל אֱלֹהָיו וְנָשָׂא חֶטְאוֹ: ויקרא כד טו
11. וְרָצוּ יְיָ אֱלֹהִים עַל הָאָדָם לֵאמֹר מִכֹּל עֵץ הַגָּן אָכֹל תֹּאכֵל: בראשית ב טז

גליון הש"ם

גמ' דאמר קרא ונוקב שם. עי' לקמן סו ע"א רש"י ד"ה בנקבו:

מוסף רש"י

איש איש כי יקלל כו'. מה תלמוד לומר. מלחר שעמיד לכתוב ונקב שם ה' מות יומת. ליכתוב אים אים כי יקוב שם ונשא חטאו וימות (שבועות לו.). **על שם המיוחד.** בן ארבע אותיות דיו"ד ה"י (שם). **ועל הכינויין באזהרה.** אלהים לא תקלל (שם).

עין משפט נר מצוה

עו א מיי' פ"ג מהלכות עכו"ם הלכה מ סמג לאוין נח:
עז ב מיי' שם הל"ז:
עח ג מיי' שם הל"ח:
עט ד מיי' פ"ט מהל' מלכים הלכה ח ג סמג לאוין נח:
פ ה מיי' שם הלכה יד ופ"י שם הלכה ה:
פא ו מיי' פ"ג מהל' עכו"ם הל"ז סמג לאוין נח:
פב ז מיי' פ"ט מהלכות מלכים הלכה ג:
פג ח מיי' שם הל"ח:

רבינו חננאל

חייב עד שיברך את השם תנא עד שיברך שם בשם. מנא לן אמר שמואל דאמר קרא ונוקב שם ה' בנקבו שם. וממאי דנוקב לישנא דברוכי הוא בכינוי שנאמר מה אקוב לא קבה אל. ואזהרתיה אלהים לא תקלל איבעי תימא מהכא ויקוב בן האשה הישראלית את השם ויקלל וכי תימא תרתי עבד נקב את השם וקילל מדכתיב הוצא את המקלל ולא כתיב הוצא והמקלל ש"מ חדא עבד והנוקב הוא המקלל תרוייהו חדא היא: **ירושלמי** מניין שקורעין על קללת השם שנאמר ויהי כשמוע חזקיהו ויקרע את בגדיו וגו'. תני ר' אושעיא אחד השומע מישראל ואחד השומע מגוי חייב לקרוע שנא' אני ה' אלהי כל בשר. מהו לקרוע בזמן הזה משמא דר' יוחנן אמרו משרבו הגדפנין פסקו מלקרוע. מהו לקרוע על הכנויין נשמעינה מהדא ריש לקיש הוה מהלך באיסטרטא פגע בחד כותי והוה הוא מגדף והוא קרע כותי מגדף והוא קרע. נחת ליה מחמרא ויהב ליה מרתוקא גו ליביה. אמר ליה רשיעא אית לאימך מלבושין מספקא לי. ש"מ קורעין על הכנויין בזמן הזה ואפי' מן הכותים: **ע"** עד שיברך שם בשם יקלל שם כלומר יזכור שם ויקללו אותו השם בשם. ת"ר מה ת"ל איש איש לרבות את הנכרים שמוזהרין על ברכת השם כישראל ואין נהרגין אלא בסייף שכל מיתה האמורה לבני נח אינה אלא בסייף. תניא ונוקב שם ה' יכול לא יהא חייב אלא על שם המיוחד מניין לרבות את כל הכנויין ת"ל איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו מכל מקום. דברי ר' מאיר וחכ"א על שם המיוחד במיתה שנאמר ונוקב שם ה' מות יומת ועל הכנויין באזהרה שנא' ונשא חטאו ור' מייאשא פליג על האי תנא ואמר לרבנן בן נח אפילו בכנויין נהרג שנאמר כגר כאזרח בנקבו שם יומת. גר ואזרח אינן חייבין מיתה אלא על שם המיוחד. אבל בן נח אפילו בכנויין חייב: **ת"ר** שבע מצות נצטוו